

Проект (альтернативний до 7163)
Вноситься народним депутатом України Веселовою Н.В. Президентом
України

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України над тимчасово окупованими територіями в Донецькій та Луганській областях

Верховна Рада України,
грунтуючись на Декларації про державний суверенітет України та Конституції України;

підкреслюючи, що суверенітет України поширюється на всю її територію, яка в межах міжнародно-визнаного кордону є цілісною і недоторканою;

керуючись Статутом Організації Об'єднаних Націй та Декларацією принципів міжнародного права, що стосуються дружніх відносин та співпраці між державами відповідно до Статуту ООН від 24 жовтня 1970 року;

виходячи з того, що відповідно до пунктів "a", "b", "c", "d" та "g" статті 3 Резолюції 3314 (XXIX) Генеральної Асамблеї ООН "Визначення агресії" від 14 грудня 1974 року застосування Російською Федерацією збройної сили проти України становить злочин збройної агресії та грубо порушує Гельсінський Заключний акт Ради з безпеки та співробітництва в Європі, підписаний 1 серпня 1975 року, Меморандум про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї 1994 року та Договір про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією 1997 року;

констатуючи, що у світлі положень IV Гаазької Конвенції від 5 (18) жовтня 1907 року, IV Женевської Конвенції від 12 серпня 1949 року одним із наслідків збройної агресії Російської Федерації проти України стала тимчасова окупація частин території України;

не визнаючи злочинне загарбання Російською Федерацією частини території України;

підтверджуючи невіддільне суверенне право України на відновлення її територіальної цілісності;

відзначаючи, що Російська Федерація ініціювала, організувала та підтримувала терористичну діяльність в Україні, здійснює збройну агресію проти України та тимчасову окупацію частин її території, застосовуючи регулярні з'єднання і підрозділи збройних сил та інших військових

формувань Російської Федерації, підпорядкованих і скеровуваних ними російських радників та інструкторів і використовуючи заслані, створені, керовані, контрольовані та підтримувані, у тому числі фінансово, озброєні банди та групи, іррегулярні сили та найманців, встановивши окупаційну владу Російської Федерації, здійснювану її збройними силами та іншими військовими формуваннями, державними органами та підконтрольними Російській Федерації самопроголошеними органами (окупаційна адміністрація Російської Федерації);

відзначаючи, що дії Російської Федерації, її збройних сил, інших військових формувань і окупаційної адміністрації Російської Федерації на території окремих районів Донецької і Луганської областей грубо порушують досягнуті на міжнародному рівні домовленості, зокрема шляхом: систематичного недотримання режиму припинення вогню та продовження обстрілів цивільних об'єктів та інфраструктури, наслідком чого є численні жертви серед цивільного населення, військовослужбовців Збройних Сил України та інших військових формувань України, послідовних намагань поширити російське законодавство та податкову систему на окремі райони Донецької та Луганської областей; висування незаконних вимог щодо перереєстрації підприємств та стягнення грошових коштів на користь окупаційної адміністрації Російської Федерації в окремих районах Донецької та Луганської областей; запровадження обігу російського рубля як єдиної валюти в окремих районах Донецької та Луганської областей; введення на підприємствах в окремих районах Донецької та Луганської областей так званого "зовнішнього управління", що означає де-факто їхню експропріацію; видання та визнання незаконних ідентифікаційних документів та реєстраційних знаків транспортних засобів в окремих районах Донецької та Луганської областей;

залишаючись відданою політиці мирного врегулювання на основі міжнародного права і Статуту ООН;

підтверджуючи невіддільне суверенне право України на самооборону відповідно до статті 51 Статуту ООН,

приймає цей Закон, що визначає особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України над тимчасово окупованими територіями в Донецькій та Луганській областях.

Стаття 1. У Донецькій та Луганській областях тимчасово окупованими територіями визнаються:

1) сухопутна територія та її внутрішні води у межах окремих районів, міст, селищ і сіл Донецької та Луганської областей, де збройні сили Російської Федерації і окупаційна адміністрація Російської Федерації встановили та здійснюють окупаційну владу та загальний контроль Російської Федерації;

2) внутрішні морські води і територіальне море України, що прилягає до сухопутної території, зазначеної у пункті 1 цієї частини;

3) повітряний простір над територіями, зазначеними у пунктах 1 і 2 цієї

частини.

Межі тимчасово окупованих територій в Донецькій та Луганській областях визначаються за поданням Генерального штабу Збройних Сил України Міністерством оборони України.

Стаття 2. Правовий статус тимчасово окупованих територій в Донецькій та Луганській областях визначається цим Законом і загальновизнаними принципами міжнародного права.

Тимчасова окупація Російською Федерацією територій в Донецькій та Луганській областях, що зазначені у пунктах 1 – 3 частини першої статті 1 цього Закону, є нелегітимною і не створює для Російської Федерації жодних територіальних прав.

Діяльність збройних сил та інших військових формувань Російської Федерації та окупаційної адміністрації Російської Федерації, яка суперечить нормам міжнародного гуманітарного права, є незаконною, а будь-який виданий у зв'язку з такою діяльністю акт є недійсним і не створює правових наслідків.

У межах тимчасово окупованих територій в Донецькій та Луганській областях діє особливий порядок забезпечення прав і свобод цивільного населення, визначений цим Законом та нормами міжнародного права.

За фізичними особами, незалежно від набуття ними статусу внутрішньо переміщених осіб чи іншого спеціального правового статусу, юридичними особами зберігається право власності та інші речові права на майно, у тому числі на нерухоме майно, включаючи земельні ділянки, що знаходиться на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях, якщо воно набуто відповідно до законів України.

За державою Україна, територіальними громадами сіл, селищ, міст, які розташовані на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях, державними органами, органами місцевого самоврядування та іншими суб'єктами публічного права зберігається право власності та інші речові права на майно, у тому числі на нерухоме майно, включаючи земельні ділянки, що знаходиться на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях.

Стаття 3. Державна політика із забезпечення державного суверенітету України над тимчасово окупованими територіями у Донецькій та Луганській областях базується на загальновизнаних принципах і нормах міжнародного права та національному законодавстві України.

Стаття 4. Метою державної політики із забезпечення державного суверенітету України над тимчасово окупованими територіями в Донецькій та Луганській областях є:

звільнення цих територій та відновлення конституційного ладу на них;
захист прав, свобод і законних інтересів громадян України, які постраждали внаслідок російської агресії;

зміцнення незалежності, державності, забезпечення єдності та територіальної цілісності Української держави.

Стаття 5. Для забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях державні органи в межах повноважень та у спосіб, передбачені Конституцією та законами України:

використовують наявні можливості для захисту прав і свобод громадян України, які проживають на цих територіях;

здійснюють з додержанням міжнародних зобов'язань України і загальноєвропейських принципів і норм міжнародного права політико-дипломатичні та інші заходи з відновлення територіальної цілісності України у межах міжнародно визнаного кордону України;

вживають заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, стримування і відсічі російської збройної агресії в Донецькій та Луганській областях;

розвивають оборонні і безпекові спроможності України, використовуючи, насамперед, потенціал України при максимальному використанні потенціалу міжнародного співробітництва.

Стаття 6. Захист прав та свобод громадян на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях ~~Основною захисту прав і свобод громадян України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях є сприяння забезпеченню соціально-економічних та культурних потреб громадян України, наданню їм гуманітарної допомоги, підтриманню культурних зв'язків, доступу до українських засобів масової інформації та національних засобів юридичного захисту, у тому числі шляхом реалізації заходів, визначених центральним органом виконавчої влади України, що забезпечує формування та реалізує державну політику з питань тимчасово окупованих територій.~~

Основною захисту прав і свобод громадян України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях є сприяння забезпеченню соціально-економічних та культурних потреб громадян України (відповідно до статей Конституції України 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 53, 54), наданню їм гуманітарної допомоги, підтриманню культурних зв'язків, доступу до українських засобів масової інформації та національних засобів юридичного захисту, у тому числі шляхом реалізації заходів, визначених центральним органом виконавчої влади України, що забезпечує формування та реалізує державну політику з питань тимчасово окупованих територій.

Всі акти цивільного стану, що підлягають обов'язковій державній реєстрації згідно частини 3 статті 49 Цивільного Кодексу України, створюють правові наслідки після перереєстрації органами державної

реєстрації актів цивільного стану України.

Перереєстрація актів цивільного стану про народження фізичної особи та її походження, усиновлення, позбавлення та поновлення батьківських прав, шлюб, розірвання шлюбу, смерть, що мали місце на тимчасово окупованій території, відбувається шляхом складання актового запису цивільного стану та внесення відомостей до Державного реєстру актів цивільного стану громадян та Єдиного державного демографічного реєстру в обсязі, визначеному Законом України "Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус".

Особливості проведення державної перереєстрації актів цивільного стану затверджуються Міністерством юстиції України.

Особливості вчинення правочинів та реалізації інших прав і свобод людини і громадянина на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях визначається Законом України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України", крім порядку в'їзду осіб на тимчасово окуповані території в Донецькій та Луганській областях, та виїзду з них, який встановлюється відповідно до цього Закону.

Кабінет Міністрів України здійснює постійний моніторинг стану дотримання прав і свобод людини і громадянина та документування фактів порушення таких прав і свобод на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях, за результатами чого оприлюднює та надає відповідну інформацію міжнародним організаціям у сфері захисту прав і свобод людини і громадянина та вживає необхідних заходів, зокрема узагальнює правову позицію і формує консолідовану претензію України до Російської Федерації щодо реалізації міжнародно-правової відповідальності Росії за збройну агресію проти України.

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини здійснює згідно із законом парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях.

Держава Україна не несе відповідальності за протиправні дії Російської Федерації як держави-агресора, її збройних сил, інших військових формувань та окупаційної адміністрації на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях.

Стаття 7. Під час здійснення органами державної влади України, їх посадовими особами політико-дипломатичних заходів із відновлення територіальної цілісності України в межах міжнародно визнаного кордону України забезпечується пріоритетність виконання безпекових положень Мінського протоколу від 5 вересня 2014 року, Мінського меморандуму від

19 вересня 2014 року та "Комплексу заходів" від 12 лютого 2015 року з метою створення необхідних умов для політичного врегулювання відповідно до норм і принципів міжнародного права та законодавства України.

Для забезпечення національної безпеки, зокрема державної, економічної, інформаційної, гуманітарної та екологічної, стримування і відсічі російської збройної агресії проти України в Донецькій та Луганській областях органи сектору безпеки і оборони, інші державні органи України, їх посадові особи здійснюють заходи для відновлення територіальної цілісності України, а також забезпечують комплексний розвиток безпекової, економічної, інформаційно-телекомунікаційної, соціальної та гуманітарної інфраструктури на територіях, прилеглих до тимчасово окупованих територій в Донецькій та Луганській областях, реалізують відповідно до документів стратегічного оборонного планування заходи зі зміцнення оборонних і безпекових спроможностей України.

Центральний орган виконавчої влади України, що забезпечує формування та реалізує державну політику з питань тимчасово окупованих територій, надає висновки Центральній виборчій комісії щодо можливості організації та підготовки відповідно до законів проведення всеукраїнських референдумів та виборів органів державної влади і місцевого самоврядування на територіях, прилеглих до тимчасово окупованих територій в Донецькій та Луганській областях, на основі даних про кількість обстрілів та здійснених терористичних актів на окремих територіях, наданих Об'єднаним оперативним штабом Збройних Сил України.

Стаття 8. Для забезпечення національної безпеки і оборони, стримування і відсічі російської збройної агресії в Донецькій та Луганській областях залучаються в установленому порядку сили і засоби (особовий склад та спеціалісти окремих підрозділів, військових частин, зброя, бойова техніка, спеціальні і транспортні засоби, засоби зв'язку та телекомунікацій, інші матеріально-технічні засоби) Збройних Сил України, інших військових формувань (Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, Управління державної охорони України, Державної спеціальної служби транспорту), Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції України, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

Правовою підставою для стримування і відсічі збройної агресії Російської Федерації та відновлення територіальної цілісності України є стаття 51 Статуту ООН та національне законодавство України.

Стаття 9. Безпосереднє керівництво силами та засобами Збройних Сил України, інших військових формувань, Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції України, центрального органу виконавчої

влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, які залучаються до здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, стримування і відсічі російської збройної агресії в Донецькій та Луганській областях, покладається на Об'єднаний оперативний штаб Збройних Сил України.

Працівники правоохоронних органів, військовослужбовці та інші особи, які залучаються до здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, стримування і відсічі російської збройної агресії в Донецькій та Луганській областях, на час їхнього проведення підпорядковуються начальнику Об'єднаного оперативного штабу Збройних Сил України.

Об'єднаний оперативний штаб Збройних Сил України здійснює планування, організацію та контроль виконання завдань із забезпечення національної безпеки і оборони, стримування і відсічі російської збройної агресії в Донецькій та Луганській областях, спрямування, координацію і контроль за діяльністю військово-цивільних чи військових адміністрацій (у разі їх утворення) у Донецькій та Луганській областях з питань національної безпеки і оборони.

Стаття 10. В'їзд осіб, переміщення товарів на тимчасово окуповані території в Донецькій і Луганській областях і [виїзд](#) осіб, переміщення товарів з них здійснюється через контрольні пункти в'їзду-[виїзду](#).

Порядок в'їзду осіб, переміщення товарів на тимчасово окуповані території в Донецькій і Луганській областях та виїзду осіб, переміщення товарів з них, режим уздовж лінії розмежування визначається з урахуванням безпекової ситуації начальником Об'єднаного оперативного штабу Збройних Сил України за погодженням із Службою безпеки України та центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику з питань тимчасово окупованих територій.

За порушення встановленого порядку в'їзду, переміщення товарів на тимчасово окуповані території України в Донецькій і Луганській областях та виїзду, переміщення товарів з них особи притягуються до відповідальності згідно із законом.

Стаття 11. Прикінцеві і перехідні положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

2. Цим Законом Верховна Рада України відповідно до пункту 9 частини першої статті 85 Конституції України схвалює рішення Президента України про використання Збройних Сил України та інших військових формувань, що

приймається відповідно до пункту 19 частини першої статті 106 Конституції України, для стримування і відсічі російської збройної агресії в Донецькій та Луганській областях і забезпечення державного суверенітету України над тимчасово окупованими територіями в Донецькій та Луганській областях.

3. Цей Закон діє без шкоди для невіддільного суверенного права України на тимчасово окуповану Російською Федерацією територію Автономної Республіки Крим та міста Севастополя та заходів, спрямованих на повне відновлення територіальної цілісності України у міжнародно визнаному кордоні.

4. Внести зміни до таких законів України:

1) у Законі України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" (Відомості Верховної Ради України, 1993 р., № 45, ст. 425 із наступними змінами):

а) у пункті 19 частини першої статті 6:

абзац перший доповнити словами "а також у здійсненні відповідно до Закону України "Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України над тимчасово окупованими територіями в Донецькій та Луганській областях" заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, стримування і відсічі російської збройної агресії в Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення цих заходів";

перше речення абзацу другого викласти в такій редакції: "[Порядок надання статусу учасника бойових дій особам](#), зазначеним в абзаці першому цього пункту, категорії таких осіб та терміни їх участі (забезпечення проведення) в антитерористичній операції, заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, стримування і відсічі російської збройної агресії в Донецькій та Луганській областях, а також райони антитерористичної операції, райони здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, стримування і відсічі російської збройної агресії в Донецькій та Луганській областях визначає Кабінет Міністрів України";

б) у частині другій статті 7:

у пункті 11 слова "а також працівників підприємств, установ, організацій, які залучалися до забезпечення проведення антитерористичної операції та стали інвалідами внаслідок поранення, контузії або каліцтва, одержаних під час забезпечення проведення антитерористичної операції безпосередньо в районах та у період її проведення" замінити словами "або під час безпосередньої участі у здійсненні відповідно до Закону України

"Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України над тимчасово окупованими територіями в Донецькій та Луганській областях" заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, стримування і відсічі російської збройної агресії в Донецькій та Луганській областях та стали інвалідами внаслідок поранення, контузії або каліцтва, одержаних під час безпосередньої участі у здійсненні таких заходів, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення цих заходів, а також працівників підприємств, установ, організацій, які залучалися до забезпечення проведення антитерористичної операції та стали інвалідами внаслідок поранення, контузії або каліцтва, одержаних під час забезпечення проведення антитерористичної операції безпосередньо в районах та у період її проведення, залучалися до забезпечення здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, стримування і відсічі російської збройної агресії в Донецькій та Луганській областях та стали інвалідами внаслідок поранення, контузії або каліцтва, одержаних під час забезпечення здійснення таких заходів безпосередньо в районах та у період їх здійснення";

пункт 14 викласти в такій редакції:

"14) осіб, які добровільно забезпечували (або добровільно залучалися до забезпечення) проведення антитерористичної операції, здійснення відповідно до Закону України "Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України над тимчасово окупованими територіями в Донецькій та Луганській областях" заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, стримування і відсічі російської збройної агресії в Донецькій та Луганській областях (у тому числі здійснювали волонтерську діяльність) та стали інвалідами внаслідок поранення, контузії або каліцтва, одержаних під час забезпечення проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, стримування і відсічі російської збройної агресії в Донецькій та Луганській областях (у тому числі волонтерської діяльності), перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, в районах та у період здійснення зазначених заходів";

в) у пункті 13 статті 9:

абзац перший доповнити словами "які залучалися та брали безпосередню участь у забезпеченні здійснення відповідно до Закону України "Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України над тимчасово окупованими територіями в Донецькій та Луганській областях" заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, стримування і відсічі російської збройної агресії в Донецькій та Луганській областях, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення цих заходів у порядку, встановленому законодавством";

в абзаці другому слова "а також райони антитерористичної операції" замінити словами "здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, стримування і відсічі російської збройної агресії в Донецькій та Луганській областях, а також райони антитерористичної операції, райони

здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, стримування і відсічі російської збройної агресії в Донецькій та Луганській областях";

г) в абзаці восьмому пункту 1 частини першої статті 10 слова "та загинули (пропали безвісти), померли внаслідок поранення, контузії або каліцтва, одержаних під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, а також сім'ї працівників підприємств, установ, організацій, які залучалися до забезпечення проведення антитерористичної операції та загинули (пропали безвісти), померли внаслідок поранення, контузії або каліцтва, одержаних під час забезпечення проведення антитерористичної операції безпосередньо в районах та у період її проведення" замінити словами "у здійсненні відповідно до Закону України "Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України над тимчасово окупованими територіями в Донецькій та Луганській областях" заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, стримування і відсічі російської збройної агресії в Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення цих заходів, та загинули (пропали безвісти), померли внаслідок поранення, контузії або каліцтва, одержаних під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, під час безпосередньої участі у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, стримування і відсічі російської збройної агресії в Донецькій та Луганській областях, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення цих заходів, а також сім'ї працівників підприємств, установ, організацій, які залучалися до забезпечення проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, стримування і відсічі російської збройної агресії в Донецькій та Луганській областях та загинули (пропали безвісти), померли внаслідок поранення, контузії або каліцтва, одержаних під час забезпечення проведення антитерористичної операції безпосередньо в районах та у період її проведення, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, стримування і відсічі російської збройної агресії в Донецькій та Луганській областях, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення цих заходів";

2) у Законі України "Про місцеве самоврядування в Україні" (Відомості Верховної Ради України, 1997 р., № 24, ст. 170 із наступними змінами):

а) перше речення [частини другої](#) статті 42 доповнити словами "або [Закону України](#) "Про правовий режим воєнного стану";

б) у статті 78:

пункт 3 частини першої викласти в такій редакції:

"3) передбачених законами України "Про військово-цивільні адміністрації", "Про правовий режим воєнного стану";
у частині п'ятій слова "відповідної військово-цивільної адміністрації"
замінити словами "відповідної військово-цивільної, військової адміністрації";

в) у [статті 79](#):

в абзаці другому [частини другої](#) слова "у випадку, передбаченому [Законом України](#) "Про військово-цивільні адміністрації" замінити словами "у випадках, передбачених законами <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/141-19> України "Про військово-цивільні адміністрації", "Про правовий режим воєнного стану";

у пункті 3-1 [частини одинадцятої](#) слова "відповідної військово-цивільної адміністрації" замінити словами "відповідної військово-цивільної, військової адміністрації";

г) у [статті 79-1](#):

частину другу доповнити абзацом другим такого змісту:

"Повноваження старости можуть бути достроково припинені також у випадку, передбаченому [Законом України](#) "Про правовий режим воєнного стану";

у [частині сьомій](#):

- у [пункті 5](#) слова "частиною другою цієї статті" замінити словами "абзацом першим частини другої цієї статті";

- доповнити пунктом 6 такого змісту:

"6) з підстави, зазначеної в абзаці другому частини другої цієї статті, – з дня набрання чинності актом Президента України про утворення відповідної військової адміністрації населеного пункту (населених пунктів)";

3) у Законі України "Про Збройні Сили України" (Відомості Верховної Ради України, 2000 р., № 48, ст. 410 із наступними змінами):

а) абзац третій частини другої статті 3 доповнити словами "начальник якого належить до вищого командування Збройних Сил України";

б) розділ V "Прикінцеві положення" доповнити пунктом 1-1 такого змісту:

"1-1. Органи військового управління, з'єднання, військові частини і підрозділи Збройних Сил України можуть залучатися в мирний час відповідно до закону до здійснення заходів, передбачених Законом України "Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України над тимчасово окупованими територіями в Донецькій та Луганській областях". Залучені до здійснення таких заходів з'єднання, військові частини і підрозділи Збройних Сил України мають право застосовувати і використовувати зброю та бойову техніку";

4) у Законі України "Про військово-цивільні адміністрації" (Відомості Верховної Ради України, 2015 р., № 13, ст. 87 із наступними змінами):

а) у преамбулі слова "проведення антитерористичної операції, що" замінити словами "проведення антитерористичної операції та здійснення відповідно до Закону України "Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України над тимчасово окупованими територіями в Донецькій та Луганській областях" заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, стримування і відсічі російської збройної агресії в Донецькій та Луганській областях і";

б) у частині першій статті 1:

абзац перший після слів "у районі проведення антитерористичної операції" доповнити словами "або районі здійснення відповідно до Закону України "Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України над тимчасово окупованими територіями в Донецькій та Луганській областях" заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, стримування і відсічі російської збройної агресії в Донецькій та Луганській областях";

абзац другий після слів "у складі Антитерористичного центру при Службі безпеки України" доповнити словами "(у разі їх утворення для виконання повноважень відповідних органів у районі проведення антитерористичної операції) або у складі Об'єднаного оперативного штабу Збройних Сил України (у разі їх утворення для виконання повноважень відповідних органів у районі здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, стримування і відсічі російської збройної агресії в Донецькій та Луганській областях)", а слова "в районі проведення антитерористичної операції" замінити словами "на відповідній території";

в) у статті 3:

частину четверту після слів "з Антитерористичним центром при Службі безпеки України" доповнити словами "(у разі утворення для виконання повноважень відповідних органів у районі проведення антитерористичної операції) або з Об'єднаним оперативним штабом Збройних Сил України (у разі утворення для виконання повноважень відповідних органів у районі здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, стримування і відсічі російської збройної агресії в Донецькій та Луганській областях)";

частину шосту після слів "керівника Антитерористичного центру при Службі безпеки України" доповнити словами "а у разі утворення військово-цивільних адміністрацій для виконання повноважень відповідних органів у районі здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, стримування і відсічі російської збройної агресії в Донецькій та Луганській областях – за поданням начальника Об'єднаного оперативного штабу

Збройних Сил України";

у частині восьмій слова "керівник Антитерористичного центру при Службі безпеки України за поданням керівника відповідної військово-цивільної адміністрації" замінити словами "за поданням керівника відповідної військово-цивільної адміністрації керівник Антитерористичного центру при Службі безпеки України, а у разі утворення військово-цивільних адміністрацій населених пунктів для виконання повноважень відповідних органів у районі здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, стримування і відсічі російської збройної агресії в Донецькій та Луганській областях – начальник Об'єднаного оперативного штабу Збройних Сил України";

у частині дев'ятій:

- у першому реченні слова "а у разі якщо відповідні обласні військово-цивільні адміністрації не утворені – керівник Антитерористичного центру при Службі безпеки України" замінити словами "а якщо відповідні обласні військово-цивільні адміністрації не утворені – керівник Антитерористичного центру при Службі безпеки України, а у разі утворення військово-цивільних адміністрацій населених пунктів, районних військово-цивільних адміністрацій для виконання повноважень відповідних органів у районі здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, стримування і відсічі російської збройної агресії в Донецькій та Луганській областях – начальник Об'єднаного оперативного штабу Збройних Сил України";

- друге речення доповнити словами "а у разі утворення військово-цивільних адміністрацій для виконання повноважень відповідних органів у районі здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, стримування і відсічі російської збройної агресії в Донецькій та Луганській областях – начальник Об'єднаного оперативного штабу Збройних Сил України";

частину одинадцяту після абзацу третього доповнити новим абзацом такого змісту:

"Повноваження військово-цивільних адміністрацій населених пунктів, районних, обласних військово-цивільних адміністрацій також припиняються згідно із Законом України "Про правовий режим воєнного стану".

У зв'язку з цим абзац четвертий вважати абзацом п'ятим;

у частині тринадцятій слова "керівником Антитерористичного центру при Службі безпеки України за поданням керівника відповідної військово-цивільної адміністрації без конкурсного відбору" замінити словами "без конкурсного відбору за поданням керівника відповідної військово-цивільної адміністрації керівником Антитерористичного центру при Службі безпеки України, а у разі утворення військово-цивільних адміністрацій населених пунктів для виконання повноважень відповідних органів у районі здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, стримування і відсічі російської збройної агресії в Донецькій та Луганській областях – начальником Об'єднаного оперативного штабу Збройних Сил України";

~~г) у статті 4: абзац перший частини першої статті 5 після слів "з Антитерористичним центром при Службі безпеки України" доповнити словами "а у разі утворення військово-цивільних адміністрацій для виконання повноважень відповідних органів у районі здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, стримування і відсічі російської збройної агресії в Донецькій та Луганській областях за погодженням з начальником Об'єднаного оперативного штабу Збройних Сил України";~~

~~пункт 34 частини першої статті 4 виключити;~~

~~у пункті першому частини третьої слова «надання висновків Центральній виборчій комісії щодо можливості організації та підготовки відповідно до закону проведення відповідних виборів на окремих територіях» виключити;~~

~~д) абзац перший частини першої статті 5 після слів "з Антитерористичним центром при Службі безпеки України" доповнити словами "а у разі утворення військово-цивільних адміністрацій для виконання повноважень відповідних органів у районі здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, стримування і відсічі російської збройної агресії в Донецькій та Луганській областях за погодженням з начальником Об'єднаного оперативного штабу Збройних Сил України";~~

~~єд) частину другу статті 6 викласти в такій редакції:~~

~~"2. Військово-цивільну адміністрацію населеного пункту (населених пунктів) очолює керівник, який призначається на посаду та звільняється з посади керівником відповідної обласної військово-цивільної адміністрації за погодженням з керівником Антитерористичного центру при Службі безпеки України, а у разі утворення військово-цивільної адміністрації населеного пункту (населених пунктів) для виконання повноважень відповідних органів у районі здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, стримування і відсічі російської збройної агресії в Донецькій та Луганській областях – за погодженням з начальником Об'єднаного оперативного штабу Збройних Сил України. Якщо відповідна обласна військово-цивільна адміністрація не утворена, керівник військово-цивільної адміністрації населеного пункту (населених пунктів) призначається на посаду та звільняється з посади керівником Антитерористичного центру при Службі безпеки України, а у разі утворення військово-цивільної адміністрації населеного пункту (населених пунктів) для виконання повноважень відповідних органів у районі здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, стримування і відсічі російської збройної агресії в Донецькій та Луганській областях – начальником Об'єднаного оперативного штабу Збройних Сил України";~~

~~єе) частину другу статті 7 викласти в такій редакції:~~

"2. Цей Закон втрачає чинність у день закінчення особливого періоду, який розпочався з оголошення часткової мобілізації Указом Президента України від 17 березня 2014 року № 303 "Про часткову мобілізацію", затвердженим Законом України "Про затвердження Указу Президента України "Про часткову мобілізацію";

5) у Законі України "Про правовий режим воєнного стану" (Відомості Верховної Ради України, 2015 р., № 28, ст. 250 із наступними змінами):

а) у статті 4:

абзац перший частини третьої доповнити словами "або припинення їх повноважень згідно із законом";

перше речення частини четвертої після слів "у встановлені Законом України "Про місцеве самоврядування в Україні" строки" доповнити словами "або припинення їх повноважень згідно із законом";

доповнити частиною дев'ятою такого змісту:

"9. У зв'язку з утворенням військових адміністрацій населених пунктів повноваження військово-цивільних адміністрацій цих населених пунктів припиняються з дня початку здійснення відповідною військовою адміністрацією своїх повноважень, який визначається начальником Генерального штабу – Головнокомандувачем Збройних Сил України.

У разі утворення районних, обласних військових адміністрацій у день набрання чинності актом Президента України про їх утворення припиняються повноваження відповідних районних, обласних військово-цивільних адміністрацій";

б) у частині першій статті 12 слова "або окремих її місцевостях" виключити;

в) статтю 28 доповнити частиною четвертою такого змісту:

"4. У разі введення воєнного стану в окремих місцевостях у зв'язку з російською збройною агресією в Донецькій та Луганській областях:

1) у день набрання чинності актом Президента України про утворення військової адміністрації припиняються згідно із цим Законом повноваження:

обласної ради, її виконавчого апарату, посадових та службових осіб місцевого самоврядування, які працюють у цих органах, – у разі утворення відповідної обласної військової адміністрації;

районної ради, її виконавчого апарату, посадових та службових осіб місцевого самоврядування, які працюють у цих органах, – у разі утворення відповідної районної військової адміністрації;

сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх створення) рад, їх виконавчих органів, сільських, селищних, міських голів, інших посадових та службових осіб місцевого самоврядування, які працюють у цих органах місцевого самоврядування, старост – у разі утворення військової адміністрації відповідного населеного пункту (населених пунктів);

2) районні, обласні військові адміністрації здійснюють на відповідній території, поряд із повноваженнями місцевих державних адміністрацій, повноваження із запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану, а також здійснюють повноваження, передбачені пунктами 1 – 10 частини третьої статті 15 цього Закону;

3) військові адміністрації населених пунктів, районні, обласні військові адміністрації здійснюють свої повноваження до дня першого засідання першої сесії відповідної ради, обраної після скасування воєнного стану;

4) спрямування, координацію та контроль за діяльністю обласних військових адміністрацій з питань забезпечення оборони, громадського порядку і безпеки, здійснення заходів правового режиму воєнного стану здійснює Об'єднаний оперативний штаб Збройних Сил України при загальному керівництві Генерального штабу Збройних Сил України, а з інших питань – Кабінет Міністрів України у межах своїх повноважень; спрямування, координацію та контроль за діяльністю районних військових адміністрацій з питань забезпечення оборони, громадського порядку і безпеки, здійснення заходів правового режиму воєнного стану здійснюють обласні військові адміністрації, а з інших питань – Кабінет Міністрів України, обласні державні адміністрації у межах своїх повноважень;

5) Генеральний штаб Збройних Сил України здійснює повноваження, передбачені пунктами 1, 3 і 4 статті 14 цього Закону, а також з організації підготовки та здійснення загального керівництва Збройними Силами України, з'єднаннями, частинами та органами інших військових формувань і правоохоронних органів під час виконання ними заходів правового режиму воєнного стану;

6) Об'єднаний оперативний штаб Збройних Сил України здійснює безпосереднє керівництво силами і засобами Збройних Сил України, інших військових формувань, які залучаються до здійснення безпосередньо в Донецькій та Луганській областях заходів із забезпечення національної безпеки і оборони та правового режиму воєнного стану".

б) у Законі України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 26, ст.892) додати наступні статті:

«Стаття 11-2. Мораторій на виконання договірних зобов'язань та на нарахування пені та штрафів на основну суму заборгованості за кредитними та іншими договірними зобов'язаннями

Упродовж строку тимчасової окупації громадяни України звільняються від обов'язку погашення основної суми іпотечного кредиту (у тому числі, якщо будівництво житла фінансувалось за рахунок кредиту, наданого з державного та/або місцевого бюджетів; коштів Статутного капіталу Державної спеціалізованої фінансової установи «Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву»; кредитів індивідуальним забудовникам житла на селі «Власний дім») та нарахованих відсотків, пені та штрафів за ним, якщо об'єктом іпотеки є

майно, розташоване (зареєстроване) на території, що після укладення такого іпотечного договору була тимчасово окупована.

Національний банк України приймає рішення про зміну класифікації таких іпотечних кредитів або інші рішення з метою недопущення погіршення ліквідності (фінансового стану) кредитора.

Стаття 11-3. Звільнення від сплати за користування земельними ділянками державної та комунальної власності

Звільнити суб'єктів господарювання від плати за користування земельними ділянками державної та комунальної власності на тимчасово окупованій території.

Стаття 11-4. Скасування орендної плати за користування державним та комунальним майном і концесійного платежу за право на створення (будівництво) та/або управління (експлуатацію) державним та комунальним майном

Скасувати орендну плату за користування державним та комунальним майном і концесійний платіж за право на створення (будівництво) та/або управління (експлуатацію) державним та комунальним майном суб'єктам господарювання, на тимчасово окупованій території.

Стаття 11-5. Мораторій на нарахування пені за несвоєчасне внесення платежів за житлово-комунальні послуги

Скасувати пеню за несвоєчасне внесення платежів за житлово-комунальні послуги (водопостачання, газ, електро- і теплоенергія, водовідведення, утримання і експлуатація житла та прибудинкових територій, сміттєзбирання, ліфтове господарство), нараховану громадянам України, які проживають на тимчасово окупованій території. Кошти, стягнуті з громадян України у вигляді пені за несвоєчасне внесення платежів за житлово-комунальні послуги у період тимчасової окупації, зараховуються у майбутні платежі за житлово-комунальні послуги.

Стаття 11-6. Заходи щодо збереження майна, що знаходиться в іпотеці

Протягом терміну дії цього Закону щодо нерухомого майна, розташованого на тимчасово окупованій території, що належить громадянам України (у тому числі фізичним особам - підприємцям) або юридичним особам - суб'єктам малого і середнього підприємництва та перебуває в іпотеці, зупиняється дія статті 37 (у частині реалізації права іпотекодержателя на набуття права власності на предмет іпотеки), статті 38 (у частині реалізації права іпотекодержателя на продаж предмета іпотеки), статті 40 (у частині виселення мешканців із житлових будинків та приміщень, переданих в іпотеку, щодо яких є судові рішення про звернення стягнення на такі об'єкти), статей 41, 43-47 (у частині

реалізації предмета іпотеки на прилюдних торгах) Закону України "Про іпотеку".

Стаття 11-7. Забезпечення реалізації права на спадкування

У разі якщо останнім місцем проживання спадкодавця є тимчасово окупована територія, місцем відкриття спадщини є місце подання першої заяви, що свідчить про волевиявлення щодо спадкового майна, спадкоємців, виконавців заповіту, осіб, заінтересованих в охороні спадкового майна, або вимоги кредиторів.

Якщо місце проживання спадкодавця невідоме, а нерухоме майно або основна його частина, у разі відсутності нерухомого майна - основна частина рухомого майна знаходиться на тимчасово окупованій території, місцем відкриття спадщини є місце подання першої заяви, що свідчить про волевиявлення щодо спадкового майна, спадкоємців, виконавців заповіту, осіб, заінтересованих в охороні спадкового майна, або вимоги кредиторів.

Спадкова справа підлягає реєстрації у Спадковому реєстрі в порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України.

Стаття 11-8. Підтвердження обставин непереборної сили.

Протягом терміну дії цього Закону підтверджуємо настання обставин непереборної сили (форс-мажору), що мали місце на тимчасово окупованій території, як підстави для звільнення від відповідальності за невиконання (неналежного виконання) зобов'язань.»

7) в Цивільному процесуальному кодексі України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 40-41, 42, ст.492) виключити статтю 257-1.

5. Кабінету Міністрів України у місячний строк з дня набрання чинності цим Законом привести свої нормативно-правові акти та забезпечити приведення міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

**Голова Верховної
Ради України**